

Egymás mellett: Petsching Mária Zita és Laki Mihály

Egymással szemben: Lippai Pál és Ágh Attila

Liberalis alternatíva

A rendszer kialakulása hosszú folyamat

„A pártok legitimitásának erőzítője” címet kapta a vasárnapi pódiumvita; egyik résztvevője, Kéri László – Bauer Tamással egyetértésben – kifejtette, hogy erőzítőről nem lehet beszélni, hiszen a többpárti demokrácia még kis sem alakult, tehát nincs minek erodálódnia. A mai helyzetet egy folyamatos változásban lévő politikai realitásként kell fölfogni. A hat parlamenti pártot elfogadta az ország lakossága kínálati alpnak, s ez a politikai berendezkedés – a többi kelet-európai országhoz viszonyítva – „meglepően stabil”. A magyar pártstruktúra változásai között az a legfeltűnőbb, hogy az utóbbi másfél évben egyre csökken a koalíciós pártok társadalmi bázisa, s bár nem egyforma mértékben, de nő az ellenzéki pártoké. A politológus prognózisa az 1994-es választásokra: kiegyenlítettebb lesz a pártok társadalmi bázisa, feltehetően nem lesz „győztes”, s bármelyik bármelyikkel koalícióra kényszerülhet.

– *Miért lett mégis otthonos a politikai zsargonban az „erőző”, meg hogy „fogja a pártok iránti bizalmát”?*
– A lényegét nem értik, akik ezt mondják. Tudom persze, hogy a magyar többpártrendszerrel kapcsolatos elégedetlenség a jórészt abból fakadnak, hogy túl sokan azt hitték: az egyszeri politikai változás, pontosabban azt itt lezajlott politikai változás egyszerűsége egycsapásra valóban megváltoztatja a közállapotokat. Ez a társadalomba beletáplált „forradalmi gondolkodásmód”

következése. A többség és a magarázóik előtt sem volt világos, hogy itt egy szakadatlan, hosszadalmas változássorozat előtt állunk. Egy társadalmi rendszer az nagyon hosszasan alakul ki. Egy viszonylag stabil pártstruktúra kialakulásához például minimum 10 év kell.

– *Az ön által '94-re prognosztizált kiegyenlített pártarányok következménye a túl nagy koalíció, illetve a parlament szétaprózottsága. Ez pedig veszélyes.*

– Lehet. Nem lehet viszont ráolvasással befolyásolni a politikai folyamatokat. A politikában nagy úr a kényszer, ezért nem utalandó a képzelet birodalmába, hogy a jövőben olyan pártok kényszerülnek koalícióra, amelyekről ma ezt nehéz föltételezni. Ha ugyanis nem képesek együttműködni, akkor mind megbuknak, elsöpri őket az elégedetlenség, s vagy diktátorok jönnek vagy anarchia, ami majdnem ugyanaz, mert abból megint diktatúra jön... Ezért tartom rendkívül fontosnak, hogy nálunk ma létezik ez a hat párt, ami normális politikai tagozódásnak számít. Ez nagyon széles spektrumot jelent, amelyben a társadalom döntő többsége megtalálja a maga politikai orientációját. Ha hozzáteszem, hogy a mostani pártok még rengeteget fognak változni a következő másfél év alatt is, még optimistább lehetek abban a tekintetben, hogy létrejöhet egy nagy, és mégis stabil koalíció.

SÜLYÖK

gyelmeztenni kellett volna az átalakulással járó nehézségekre, a kormánynak konszenzusra kellett volna törekednie a gazdasági döntéseket illetően, és az átalakítással párhuzamosan ki kellett volna építeni azt a szociális hálót, amelyik

megvédte volna a gazdasági rendszerváltás áldozatait. Petschnig Mária Zita a kormányzat legnagyobb hibájául azt róta fel, hogy nem használták ki a rendszerváltás adta történelmi lehetőséget. Hogy nem a hazai szakértők, hanem

egy svájci kutatóintézet munkája alapján készítették el a kormányprogramot. Hogy nem törekednek konszenzusra; egyetlen akarat diktál és váltó-gazdaságot emlegetnek ott, ahol alapvető gazdasági törvényeket kell hozni. Hogy nem hajtják végre gyorsan és következetesen az államtalanítást a tulajdon- és az elosztási viszonyokban. Lengyel László szerint el kellett volna dönteni, milyen országot akarnak, le kellett volna számolni azzal az illúzióval, hogy a magyar gazdaság szerkezete, az ipar és mezőgazdaság működőképes. Be kellett volna már látni, hogy kis, szolgáltató ország lehetünk csak, és ennek megfelelően kellett volna – összefüggő; konszenzussal, időben elfogadott törvényesomaggal – alakítani a gazdaságpolitikát.

S hogy, mi a teendő 1994-ig

KECZER GABRIELLA

Az újságírók sem váteszek

Vasárnap délelőtt a sajtóról volt szó. Lantos Gabriella műsorvezetése alatt Elek István (MDF), Gábor Iván (Magyar Hírlap) Bayer Zsolt (Fidesz), Varga Márton (Magyar Chip), valamint Martin József (Magyar Nemzet) beszélgettek a politika és a nyilvánosság kapcsolatáról. Az első kérdés úgy hangzott, helyén val-e, hogy a sajtó ennyit foglalkozik magával. Gábor Iván szerint inkább a politika foglalkozik túl sokat a sajtóval. Bayer Zsolt úgy vélekedett, a kormánykoalíció meghatározó politikuskai azt várták el az előző rendszert kiszolgáló magyar sajtótól, hogy e bünt jövétve most őket szolgálják maradéktalanul. Elek István szerint azonban a sajtó volt türelmetlen, s miközben megfellebbezhetetlenül télt és kritizált, alapvető szakmai kritériumoknak volt híján. A kormány első száz napjára például kapásból jött a dorongoló ellenzéki reflex. Martin József azt mondta, olyan hogy sajtó nincs. Konkrét lapok vannak, konkrét hibák, amiket mindig illene megnevezni. Különböző összemosódnak a dolgok. Lantos Gabriella azt is megkérdezte, mi az oka a riportok hiányának. Gábor Iván ezt a Magyar Hírlap szegénységével magyarázta. Martin József szerint a Magyar Nemzetben igenis sok a riport. Arra is kitértek az újságírók, vajon mi az oka annak, hogy a lapok jó része antiparlamentáris hangulatot terjeszt. Bayer Zsolt szerint azért, mert az újságírók jó része, éppúgy mint az értelmiség, vátesz szerepben tetszelgett. Valójában ezt erősítette Gábor Iván is, amikor azt mondta, az újságírókat, beleértve magát is, alapos szerepértévesztés jellemezte az utóbbi egy-két esztendőben. A politikusok helyett akartak politikát csinálni. Varga Márton szerint ha a következő kormány liberális lesz, úgy biztosak lehetünk abban, hogy a liberális sajtó ütköztemi fogja majd az ígéretekkel a valósággal, mert hiszen minden kormánynak szüksége van tükkörre, kritikus visszajelzésekre.

DAL

Stagnál a népszerűségünk

A kétnapos liberális tanácskozás szombati záróelőadását Tölgyessy Péter, a Szabad Demokraták Szövetségének elnöke tartotta Szabadelvű jövőkép címmel. A hallgatóság feszült figyelemmel kísérte a pártelnök szavait, aki oly módon igyekezett bemutatni a zstani jövőképet, hogy felvázolta a mostani problémákat, s utalt arra, hogy ezek megszüntetésével sikerül majd egy ideális, vagy legalábbis a jelenleginél sokkal jobb élet biztosítani a magyar társadalom minden szférájában. Eközben természetesen utalt a mostani kormány gyengeségeire, s rámutatott arra is, hogy a következő választásokon az Antall-kabinetnek vajmi kevés esélye van az újabb négy évre szóló mandátum megszerzésére.

– *Ezek szerint két év múlva nem MDF–SZDSZ párharc várható a kormányzási jogkörért, hanem valaki mással veszik fel a versenyt a szabad-demokraták?*

– Véleményem szerint a következő választási csata a nagy ellenzéki pártok között fog eldőlni.

– *Melyek lesznek azok a pártok?*
– Természetesen az SZDSZ és minden valószínűség szerint az MSZP. A jelenlegi kormánynak, megítélés szerint, valami rettentően nagyot kellene produkálnia ahhoz, hogy két év múlva ismét megnyerje a választásokat. Ez pedig szinte lehetetlen.

– *Előadásában szó volt pártja népszerűségéről is. Mit mutatnak a népszerűségi indexek?*

– Semmiképpen sem lehetünk elégedettek, s ezt nem is titkoljuk. Azt azonban nem fogadhatom, fogadhatjuk el, hogy csökken pártunk népszerűsége. En inkább úgy fogalmaznék, hogy stagnál. Ezt adatokkal is alátámaszthatom. Tavaly januárban a megkérdezettek 19 százaléká szimpatizált pártunk politikájával, augusztusban ez a szám 9 százalékra csökkent. Az idei évet 13 százalékkal kezdtük, az év tavaszán ismét csökkenés volt tapasztalható, 7 százalékos volt az index, most újfént 15 százalék körül állunk.

Ingadozás van ugyan, de ez más pártoknál is tapasztalható.

– *Mi az oka ennek az Ön pártjában?*

– Ha egy párt nem azzal foglalkozik, amivel kellene, hanem belső viták dülnak soraiában, akkor ez várható, előbb-utóbb bekövetkezik. Persze, nem szabad sötéten látni a helyzetet, hiszen az időközi választásokon, Békéscsabán például a mi jelöltünk győzött, mégpedig a legnépszerűbb kormánypárti miniszter ellenében!

– *Mi a teendő annak érdekében, hogy a pártunk jobb legyen a megtétele a választópolgárok körében?*

– A jövőben minden összejövetelünkön, küldöttgyűléseinken a higgadság, a nyugodt légykör biztostása legyen a legfontosabb. Ilyen körülmények között azután olyan döntéseket hozhatunk, amelyek a jelentős társadalmi kérdésekben megfelelő kindulópontot képeznek a liberális gondolkodásmód, alternatíva gyakorlati megvalósításához is.

– *A kétnapos pódiumvitan elhangzott olyan kijelentés is, amely szerint Magyarország ma egy független, szabad és demokratikus ország, de csak ez első tényező valósult meg teljességében, a másik kettő, kiváltképpen a demokrácia intézménye igencsak törekeny. Egyetért ezzel?*

– A demokráciát illetően, igen. Vannak olyan jelenségek, amelyek a demokráciára nyilvánvaló veszélyt jelentenek, s itt újabban például a Csurka István-féle dolgotottra kell gondolnunk, de az is meg kell jegyeznem, hogy a demokrácia védelmezői is szép számban vannak. Ezt bizonyítandó elegendő megemlíteni a közel-múltban lezajlott békes, méltóságteljes tüntetést. Én különben úgy ítélem meg, hogy a jobboldali erők agresszivitása, ami nap nap után megnyilvánul, az a tehetetlenség agresszivitása. Ez az irányzat egyébként semmiképpen sem győzhet a következő választásokon, mert a választók, a polgárok ezt nem fogadják el.

K.F.

Illúziók, csalódások, vágyak a gazdaságban

– *Mit vártak, mit történetelt volna másképp, mit kellett tenni ezután – kérdezte Laki Mihály vitavezető Tardos Márton, Petschnig Mária Zita és Lengyel László közgazdászokat a Liberátor szombat délutáni gazdasági disputáján.*

Először tehát az illúziók: Tardos Márton arra számított, hogy a rendszerváltás után konszenzussal születnek majd a gazdasági döntések. Petschnig Mária Zita azt remélte, hogy a fejlett országok üzleti-politikai racionalitása azt kívánja majd, hogy a kelet-európai térséget sok segítséggel gazdaságilag is gyorsan integrálják. Azt gondolta, hogy a gazdasági átalakulás emelkedő infláció, így kisebb költségvetési terhek és enyhébb recesszió mellett valósul meg. Lengyel László

azt remélte, hogy a fizetésképtelenség elkerülése érdekében folytatott szigorú monetáris restriktció a tulajdonviszonyok ideális rendezésével párosul. Jelentősebb fordulatra számított az adórendszerben és a költségvetésben, mert – mint mondta – nem elég a bevételi oldalt személyi és forgalmi adókkal törvényes alapokra helyezni, a kiadási oldalt is át kell alakítani. Bízott abban, hogy a KGST egyes országai fenntartják és piaci alapokra helyezik kapcsolataikat, és hogy a politikai szféra és a kormányzat keresni fogja a gazdasági élet szereplőivel való együttműködés lehetőségeit.

A várakozásokból következőnek a csalódások: Tardos Márton szerint a társadalmat fi-

FOTÓ: SCHMIDT ANDREA

Egymás fölött: Juhász Pál és Tölgyessy Péter